

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВСП «РІВНЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»

Циклова комісія юридично-соціальних дисциплін

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціологія

(назва навчальної дисципліни)

освітньо-професійна програма Геодезія та землеустрій
(назва)

галузь знань 19 Архітектура та будівництво
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 193 Геодезія та землеустрій
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

відділення земельно-правове
(назва відділення)

Рівне – 2025 рік

Програма навчальної дисципліни СОЦІОЛОГІЯ розроблено на основі освітньо-професійної програми «Геодезія та землеустрій», спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» галузі знань 19 «Архітектура та будівництво», затвердженої Вченою радою НУБіП України, протокол №2 від 28 вересня 2022 року

Розробники: Лук'ячук Світлана Василівна, викладач суспільних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Програму навчальної дисципліни розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії юридично-соціальних дисциплін

Протокол від 29 серпня 2025 р. № 1

Голова циклової комісії юридично-соціальних дисциплін

29 серпня 2025 р.

Ольга ЧОРНОБРИВА
(ініціали та прізвище)

Погоджено методичною радою ВСП «РФК НУБіП України»

Протокол від 29 серпня 2025 року № 1

29 серпня 2025 року

Голова

Людмила БАЛДИЧ
(ініціали та прізвище)

©Світлана ЛУК'ЯНЧУК, 2025 рік
© ВСП «РФК НУБіП України, 2025

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	
Освітньо-професійний ступінь	фаховий молодший бакалавр
Галузь знань	19 Архітектура та будівництво
Спеціальність	193 Геодезія та землеустрій
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	обов'язкова
Загальна кількість годин	90
Кількість кредитів ECTS	3
Кількість змістових модулів	2
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Курсовий проект (робота)	
Форма контролю	залік
Показники навчальної дисципліни для денної форм навчання	
Форма навчання	денна
Рік підготовки	2025-2026
Семестр	7
Аудиторні години:	44
Лекційні	24
Практичні	-
Семінарські	20
Самостійна робота	46
Кількість тижневих годин для денної форми навчання	4
аудиторних	3
самостійної роботи студента	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – надати студентам знання з історії формування предмета соціології, відмінностей його від предмета інших дисциплін; головних функцій соціології, головних цілей застосування соціологічного знання; пояснення того, що таке особистість у процесі соціалізації, формування самосвідомості; головних типів механізмів формування соціальних ідеалів, цінностей, сенсу дій, норм, зразків поведінки; понять соціальних статусів та соціальних ролей індивіда; про головні типи соціальних рольових зв'язків, визначення сутності соціальної дії та соціальних відносин; уявлень про відносини економічної нерівності у суспільстві як підвалину соціальної стратифікації, виокремлення та описання головних страт українського суспільства; розуміння природи соціальних груп, знання їх класифікації. Дані знання необхідні студентам для орієнтації в складних умовах сьогодення і формування позитивних соціальних моделей поведінки. Вивчення соціології допомагає осмислювати відносини в суспільстві, вирішувати проблеми соціальної адаптації, а також розуміти взаємодію між соціологічною наукою та соціальною практикою.

Завдання дисципліни - науково обґрунтувати суспільство як об'єктивний феномен, що має цілісний та структурно-системний характер, з'ясувати місце та функції кожного суспільного явища і процесу; розкрити закономірності розвитку суспільства, осмислити соціальне та конкретне всієї цілісності багатогранного процесу суспільного життя, визначити суттєві риси суспільства та етапи його еволюції, з'ясувати роль соціології у розумінні сенсу людських відносин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- причини появи, специфіку та структуру соціологічних знань;
- види, етапи та методи соціологічних досліджень;
- структуру суспільства, форми та способи соціальної взаємодії;
- місце особистості в системі соціальних відносин: шляхи та механізми формування;
- соціальні інститути (різновиди), стан та ефективність діяльності яких є показником рівня суспільного розвитку;
- у чому полягає інтелектуальна та прикладна цінність соціології.

вміти:

- наводити приклади соціальних змін та різної соціальної поведінки суб'єктів соціального життя;
- оцінювати вплив особистості соціальних груп спільностей, суспільства в цілому на життя;
- обґрунтовувати можливість і необхідність альтернативних шляхів вирішення соціальних проблем;
- свідомо оцінювати власну позицію як одну із складових суспільних відносин;
- критично аналізувати соціальну реальність.

Очікувані результати навчання та сформовані компетентності

Після вивчення предмета «Соціологія» у здобувачів освіти формуються такі компетентності:

Загальні:

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 05. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 07. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК 08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Програмні результати навчання:

РН 01. Знати свої права як члена суспільства, розуміти цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

РН 03. Будувати взаємозв'язки між знаннями та досвідом, елементами природничих, юридичних, економічних освітніх компонент і способами їх практичного використання у професійній діяльності.

РН 04. Вільно володіти державною мовою як усно, так і письмово та іноземною мовою в обсязі, необхідному для забезпечення професійної діяльності.

РН 05. Вміти приймати рішення в професійній галузі, обмінюватися інформацією, ідеями та напрацюваннями з представниками інших професійних груп на рівні органів місцевого самоврядування, державної влади тощо.

РН 06. Приймати проєктні рішення в різних умовах на основі пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

РН 15. Розуміти основи професійної субординації, роботи в колективі, визначати цілі і забезпечувати контроль їх досягнення.

3.Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Соціологія – наука про суспільство.

Передумови появи соціології. Об'єкт та предмет соціології. Відмінності від інших наук. Умови, необхідні для розвитку.

Складові соціологічного знання. Категорії та закономірності. Мікро- та мікросоціологія. Прикладна та теоретична соціологія. Загальносоціологічні теорії. Спеціальні соціологічні теорії. Конкретно-соціологічний аналіз.

Функції соціології (пізнавальна, практична, управлінська, культурна, виховна, інформаційна, прогностична, критична, методологічна, оцінююча).

Практична інтелектуальна цінність соціології.

Стан науки про суспільство в Україні.

Тема 2.Розвиток соціологічної думки

Етапи розвитку соціологічної думки (протосоціологічний, академічний, сучасний).

Західноєвропейська соціологічна думка. О.Конт – перший систематизатор соціальних явищ, засновник позитивізму. Г.Спенсер про суспільство як саморегульовану систему. Г.Зіммель – засновник формальної соціології. М.Вебер про види соціальної дії. Е.Дюркгейм про суспільну свідомість. Інтегральна соціологія П.Сорокіна.

Українська соціологічна думка. Соціальні проблеми в творчості Г.Сковороди та Т.Шевченка. Соціальна проблематика М.Драгоманова, М.Грушевського, Б.Кістяковського, М.Шаповала та ін.

Тема 3.Суспільство: сутність та суперечливість розвитку.

Поняття та еволюція уявлень про суспільство. Підходи до вивчення. Складові суспільства: особистість, соціальні спільності, соціальні інститути, зв'язок.

Історичні типи суспільств. (традиційне, індустріальне, модерне).

Неоднозначність та суперечливість суспільного розвитку. Глобальні проблеми: ознаки, групи (інтер-соціальні, антропо-соціальні, природно-соціальні). Глобальні проблеми та міжнародні організації (Римський клуб, ГРІПНІС тощо).

Суспільний прогрес: джерела, критерії, рушійні сили. Соціальні прогнози майбутнього суспільства.

Сучасний стан українського суспільства.

Тема 4. Соціально-політичні процеси – складова суспільного життя

Політичний процес: сутність, режим існування (функціонування, розвиток, занепад), етапи (артикуляція інтересів, прийняття рішень, формування політичної волі, реалізація). Суб'єкти та об'єкти політики. Базові цінності політики.

Соціальна політика: сутність, структура, основні завдання. Напрями соціальної політики: досягнення соціальної справедливості, надання соціальних гарантій, підвищення матеріального та духовного рівня життя, гармонізація соціальних відносин, урахування специфіки інтересів та потреб соціальних груп та

розвиток соціальної активності, вдосконалення та соціальних та національних відносин. Соціальна держава – механізм здійснення соціальної політики.

Демографічна політика України. Аграрна політика України. Екологічна політика.

Тема 5. Базисні компоненти соціального життя.

Соціальні дії – сутність та типологія за Максом Вебером: традиційна, афективна, ціннісно-раціональна, ціле-раціональна. Рівні соціальної взаємодії: міжособистісний, груповий, соціетальний.

Фундаментальні завдання системи взаємодії. Мотивація дій та взаємодії.

Соціальні ролі – умови комфортності соціальної взаємодії.

Соціальний конфлікт як різновид взаємодії. Типологія відносин (співробітництво, нейтральні стосунки, конфронтація). Соціальний зв'язок та його елементи

Соціальна діяльність: структура, типи, види.

Соціальні спільності: сутність, типи. Молодь як соціально-демографічна група та її соціальні проблеми. Взаємовідносини поколінь. Поколінний розрив у пострадянський період. Теорії поколінь.

Тема 6. Соціальна стратифікація та динаміка соціальної структури

Соціальна структура – найважливіша ланка суспільного життя і центральна проблема соціології. Соціальна структура: сутність, елементи та критерії їх виділення. Мета аналізу соціальної структури.

Основні види соціальної структури. Компоненти соціальної структури. Головні критерії розподілу – характер власності, відношення до влади, дохід. Моделі соціальної структури.

Реальна соціальна структура в Україні, тенденції та перспективи її розвитку.

Соціальна стратифікація як структурна нерівність. Визначення поняття: структура суспільства як система ознак соціального розшарування та нерівності. Методологічні підходи до аналізу соціальної стратифікації: функціональний, конфліктний, еволюційний.

Основа стратифікації структури – природна та соціальна нерівність.

Основи соціальної нерівності: володіння власністю і рівень доходів, статус, соціальна роль, рівень володіння владою. Приналежність до тих чи інших сил. П.Сорокін про форми стратифікації (економічна, політична, професійна).

Тема 7. Соціологія особистості

Співвідношення понять: індивід, людина, особистість, індивідуальність. Теорії особистості. Моделі особистості.

Передумови становлення (когнітивні, соціально-структурні, культурно-символічні). Структура особистості (спрямованість, досвід, особливості психологічних якостей, типологічні особливості). Шляхи формування особистості: цілеспрямований, стихійний, самоспрямований. Етапи формування.

Особистість – результат соціалізації людини. Рівні соціалізації: об'єктивний, міжособовий, нормативний, функціональний. Механізми включення особистості в систему соціальних відносин: спосіб життя, соціальний статус, соціальна роль, система цінностей, норми.

Поведінка особистості. Девіація і соціальний контроль.

Тема 8. Форми і методи соціального регулювання поведінки особистості та життя суспільства

Соціальні норми: функції, причини появи. Типологія за: суб'єктами, об'єктом, змістом, місцем у нормативно-ціннісній ієрархії, формою утворення і фіксації, масштабами застосування, засобом забезпечення, функціями, ступенем стійкості.

Норми моралі права – складні специфічні та самостійні види соціальних норм. Характер ставлення до соціальних норм: конформізм, девіація.

Причини девіації (біологічні, психологічні, соціологічні, культурологічні пояснення). Типи девіації, основні компоненти, стадії. Агресія як вид соціальної поведінки.

Соціальний контроль: формальний і неформальний. Методи соціального контролю (ізоляція, обособлення, реабілітація).

Соціальний інститут як історична форма організації та регулювання соціального життя. Елементи соціального інституту: мета, засоби її досягнення, функції, набір соціальних статусів та ролей, соціальний контроль, санкції.

Цінності: сутність, види.

Фактори, що визначають ефективне функціонування соціального інституту. Причини та наслідки деформації. Фактори, що викликають відхилення в діяльності соціальних інститутів (юридичні, економічні, організаційні, соціально-психологічні).

Види інститутів: політичні, юридичні, економічні, соціально-демографічні, у духовній сфері.

Змістовий модуль 2.

Тема 9. Праця – вид соціальної діяльності

Історичне розуміння праці: сутність і функції праці. Ставлення до праці, чинники формування і показники оцінки. Відчуження праці та шляхи його подолання.

Трудова поведінка: зміст, структура, форми, функції. Роль потреб та ціннісних орієнтацій у їх формуванні. Мотивація трудової поведінки: сутність, механізми, структура, функції, теорії, моделі.

Трудовий конфлікт: причини, моделі, аналіз стратегії вирішення.

Соціальний контроль у сфері праці. Трудовий колектив.

Економічна соціологія. Соціологія менеджменту та праці.

Екологічні наслідки людської діяльності. Поняття екології та соціальної екології. Збалансування рівноваги між природним та соціально-економічним компонентом соціоекосистеми – головний показник її благополуччя. Роль

екологічної освіти та виховання у формуванні суспільної свідомості як умови забезпечення її рівноваги.

Тема 10. Соціологія родини та вільного часу.

Шлюб: мотиви, види, фактори, що впливають на тривалість. Розлучення: причини, наслідки.

Поняття та функції сім'ї Життєвий цикл.

Тенденції розвитку сім'ї: зменшення середнього розміру, нуклеризація, збільшення кількості сімей гетерогенних у соціальному і національному плані, зміна ролі сім'ї у вирішенні проблем. Проблеми молоді сім'ї. Типологія сім'ї.

Українська родина на сучасному етапі. Жінка-робітниця, жінка-мати – проблеми реального втілення. Сім'я та доля українського суспільства.

Час як суспільна цінність. Основні аспекти вільного часу: суспільна можливість та індивідуальна потреба. Рівні структури. Розуміння дозвілля. Фактори, що впливають на вид діяльності, яку люди присвячують дозвіллю.

Тема 11. Культура – показник рівня суспільного розвитку.

Поняття культури. Загальні елементи культури.

Функції: соціальної пам'яті, інформаційна, комунікативна, інноваційна, інтегративна, утилітарна, виховна. Форми: висока, народна, масова. Субкультури: причини появи, розвитку. Субкультури молоді. Тенденції розвитку культури в сучасних умовах: глобалізація та універсалізація.

Проблеми національного культурного відродження України. Релігійний ренесанс в Україні.

Тема 12. Освіта, наука та виховання – глобальні фактори суспільного розвитку.

Фактори, що сприяли розвитку освіти (демократичні революції, промислова революція, розвиток самого інституту освіти). Світові тенденції в галузі сучасної освіти.

Соціальні функції освіти: загально-професійне навчання молоді, вплив на соціальну мобільність, визначення характеру соціалізації індивідів, формування культури, підтримка стабільності в суспільстві. Ступені та форми освіти.

Принципи державної національної освітньої політики України. Ознаки сучасної освітньої української системи. Освіта та виховання в системі забезпечення гуманітарної безпеки України.

Наука як особливе знання. Своєрідність сучасного етапу розвитку науки. Пріоритети у сфері науки і техніки України.

Тема 13. Соціологічні дослідження – джерело соціальної інформації.

Соціальна інформація та її якості (корисність, достовірність, новизна, цінність). Вимоги до інформації. Джерела інформації. Засоби масової інформації – спеціальний соціальний інститут. Функції соціальної інформації.

Етапи соціологічних досліджень. Види соціологічних досліджень (розвідувальне, описове, аналітичне). Методи соціологічних досліджень (опитування, аналіз документів, спостереження, експеримент). Етапи. Єдність індуктивного та дедуктивного аналізування – умова соціологічного дослідження, що відповідає меті та завданням соціології.

Громадська думка як об'єкт соціологічного аналізу. Поняття громадської думки та її відмінності від настроїв, переконань, знань, оцінюючих суджень. Критерії та показники соціальної зрілості. Функції.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
лекції		семінари	с.р.	
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи соціології. Людина та суспільство				
Тема 1. Вступ. Соціологія – наука про суспільство	4	2	-	2
Тема 2. Розвиток соціологічної думки	10	4	4	2
Тема 3. Суспільство: сутність та суперечливість розвитку	6	2	-	4
Тема 4. Соціально-політичні процеси – складова суспільного життя	8	2	2	4
Тема 5. Базисні компоненти суспільного життя	6	2	-	4
Тема 6. Соціальна стратифікація та динаміка соціальної структури	8	-	2	6
Тема 7. Соціологія особистості. Соціалізація	4	-	2	2
Тема 8. Форми та методи соціальної поведінки особистості	6	2		4
Разом за змістовим модулем 1	52	14	10	28
Змістовий модуль 2. Види соціальних інститутів				
Тема 9. Праця – вид соціальної діяльності	4	2	2	-
Тема 8. Соціологія родини та вільного часу	10	2	2	6
Тема 9. Культура – показник суспільного розвитку	4	2	2	-
Тема 10. Освіта, наука, виховання – глобальні фактори розвитку суспільства	10	2	2	6

Тема 11. Соціологічні дослідження – джерело соціальної інформації	10	2	2	6
Разом за змістовим модулем 2	38	10	10	18
Усього годин	90	24	20	46

5. Теми лекційних, практичних семінарських занять та зміст самостійного вивчення

№ теми	№ заняття	Вид заняття	Назва теми	Кількість годин
			VII семестр	
			Змістовий модуль 1.	
1			Тема 1.Соціологія – наука про суспільство	4
	1	лекція 1	Передумови появи соціології. Об'єкт та предмет соціології. Відмінності від інших наук. Складові соціологічного знання. Функції соціології (пізнавальна, практична, управлінська, культурна, виховна, інформаційна, прогностична, критична, методологічна, оцінююча).	2
		самостійне вивчення	Практична інтелектуальна цінність соціології. Стан науки про суспільство в Україні. Указ Президента України «Про розвиток соціологічної науки в Україні» (2001 р.)	2
2			Тема 2.Розвиток соціологічної думки	10
	2	лекція 2	Етапи розвитку соціологічної думки (протосоціологічний, академічний, сучасний). Західноєвропейська соціологічна думка. О.Конт – перший систематизатор соціальних явищ, засновник позитивізму. Г.Спенсер про суспільство як саморегульовану систему. Г.Зіммель – засновник формальної соціології. М.Вебер про види соціальної дії. Марксистська соціологія. Е.Дюркгейм про суспільну свідомість. Інтегральна соціологія П.Сорокіна.	2
	3	семінарське заняття 1		2
	4	лекція 3	Українська соціологічна думка. Соціальні проблеми в творчості Г.Сковороди та Т.Шевченка. Соціальна проблематика М.Драгоманова, М.Грушевського, Б.Кістяковського, М.Шаповала та ін.	2
	5	семінарське заняття 2		

		самостійне вивчення	Технологічний спосіб виробництва, його типи. НТП та його форми. НТР	4
3			Тема 3.Суспільство: сутність та суперечливість розвитку	4
	6	лекція 4	Поняття та еволюція уявлень про суспільство. Підходи до вивчення. Складові суспільства: особистість, соціальні спільності, соціальні інститути, зв'язок. Історичні типи суспільств. (традиційне, індустріальне, модерне). Глобальні проблеми та міжнародні організації (Римський клуб, ГРПНІС тощо).	2
		самостійне вивчення	Суспільний прогрес: джерела, критерії, рушійні сили. Соціальні прогнози майбутнього суспільства.	2
4			Тема 4.Соціальні процеси – складова суспільного життя	8
	7	лекція 5	Політичний процес: сутність, режим існування (функціонування, розвиток, занепад), етапи (артикуляція інтересів, прийняття рішень, формування політичної волі, реалізація). Суб'єкти та об'єкти політики. Базові цінності політики. Соціальна політика: сутність, структура, основні завдання.	2
	8	семінарське заняття 3	Напрями соціальної політики. оціална держава – механізм здійснення соціальної політики. Демографічна політика України. Аграрна політика України. Екологічна політика.	2
		самостійне вивчення		4
5			Тема 5.Базисні компоненти соціального життя	8
	9	лекція 6	Соціальні дії – сутність та типологія за Максом Вебером. Фундаментальні завдання системи взаємодії. Мотивація дій та взаємодії. Соціальні ролі – умови комфортності соціальної взаємодії. Соціальний конфлікт як різновид взаємодії. Типологія відносин (співробітництво, нейтральні стосунки, конфронтація). Соціальний зв'язок та його елементи	2
4		самостійне вивчення	Соціальна діяльність: структура, типи, види. Соціальні спільності: сутність, типи. Молодь як соціально-демографічна група та її соціальні проблеми. Взаємовідносини поколінь. Поколінний розрив у пострадянський період. Теорії поколінь.	6
6			Соціальна стратифікація та динаміка соціальної структури	8
	10	семінарське заняття 4	Соціальна структура – найважливіша ланка суспільного життя і центральна проблема	2

			соціології. Соціальна структура: сутність, елементи та критерії їх виділення. Мета аналізу соціальної структури. Основні види соціальної структури. Компоненти соціальної структури. Головні критерії розподілу – характер власності, відношення до влади, дохід. Моделі соціальної структури.	
		самостійне вивчення	Основні види соціальної структури. Компоненти соціальної структури. Головні критерії розподілу – характер власності, відношення до влади, дохід. Моделі соціальної структури.	2
		самостійне вивчення	Основи соціальної нерівності. Приналежність до тих чи інших сил. П.Сорокін про форми стратифікації (економічна, політична, професійна).	4
7			Тема 7. Соціологія особистості	4
	11	семінарське заняття 5	Передумови становлення. Структура особистості Шляхи формування особистості. Етапи формування.	2
		самостійне вивчення	Особистість – результат соціалізації людини. Рівні соціалізації. Механізми включення особистості в систему соціальних відносин. Поведінка особистості.	2
8			Тема 8.Форми та методи соціального регулювання поведінки	6
	12	лекція 7	Соціальні норми: функції, причини появи. Типологія. Характер ставлення до соціальних норм: конформізм, девіація. Причини девіації. Типи девіації, основні компоненти, стадії. Соціальний контроль: формальний і неформальний. Методи соціального контролю (ізоляція, обособлення, реабілітація).	2
		самостійне вивчення	Елементи соціального інституту. Цінності: сутність, види. Фактори, що визначають ефективне функціонування соціального інституту. Причини та наслідки деформації. Види інститутів: політичні, юридичні, економічні, соціально-демографічні, у духовній сфері.	4
			Змістовий модуль 2.	
9			Тема 2.1.Праця як вид соціальної діяльності	6
	13	лекція 8	Історичне розуміння праці: сутність і функції праці. Ставлення до праці, чинники формування і	2

			показники оцінки. Трудова поведінка: зміст, структура, форми, функції. Роль потреб та ціннісних орієнтацій у їх формуванні. Мотивація трудової поведінки: сутність, механізми, структура, функції, теорії, моделі.	
	14	семінарське заняття 6	Трудовий конфлікт: причини, моделі, аналіз стратегії вирішення.	2
		самостійне вивчення	Соціальний контроль у сфері праці. Трудовий колектив. Роль екологічної освіти та виховання у формуванні суспільної свідомості як умови забезпечення її рівноваги.	2
10			Тема 2.2. Соціологія родини та вільного часу	10
	15	лекція 9	Шлюб: мотиви, види, фактори, що впливають на тривалість. Розлучення: причини, наслідки. Поняття та функції сім'ї. Життєвий цикл. Тенденції розвитку сім'ї. Проблеми молоді сім'ї. Типологія сім'ї.	2
	16	семінарське заняття 7	Українська родина на сучасному етапі. Жінка-робітниця, жінка-мати – проблеми реального втілення. Сім'я та доля українського суспільства. Грошова система України: проблеми і перспективи	2
		самостійне вивчення	Час як суспільна цінність. Основні аспекти вільного часу: суспільна можливість та індивідуальна потреба. Рівні структури. Розуміння дозвілля. Фактори, що впливають на вид діяльності, яку люди присвячують дозвіллю. Товарне виробництво і товарно-грошові відносини	6
11			Тема 2.3. Культура – показник рівня суспільного розвитку	4
	17	лекція 10	Поняття культури. Загальні елементи культури. Функції. Форми: висока, народна, масова. Субкультури: причини появи, розвитку. Субкультури молоді. Тенденції розвитку культури в сучасних умовах: глобалізація та універсалізація.	2
	18	семінарське заняття 8		2
12			Тема 2.4. Освіта, наука, виховання – глобальні фактори суспільного розвитку	8
	19	лекція 11	Фактори, що сприяли розвитку освіти. Світові тенденції в галузі сучасної освіти. Соціальні функції освіти. Ступені та форми освіти. Принципи державної національної освітньої політики України.	2
		самостійне вивчення		4
	20	семінарське заняття 6	Наука як особливе знання. Своєрідність сучасного етапу розвитку науки. Пріоритети у сфері науки і техніки України.	2

13			Тема 2.5.Соціологічні дослідження – джерело соціальної інформації	10
	21	лекція 12	Соціальна інформація та її якості (корисність, достовірність, новизна, цінність). Вимоги до інформації. Джерела інформації. Засоби масової інформації – спеціальний соціальний інститут. Функції соціальної інформації. Етапи соціологічних досліджень. Види соціологічних досліджень. Методи соціологічних досліджень, етапи.	2
	22	семінарське заняття 10	Етапи. Єдність індуктивного та дедуктивного аналізування – умова соціологічного дослідження, що відповідає меті та завданням соціології.	2
		самостійне вивчення	Громадська думка як об'єкт соціологічного аналізу. Поняття громадської думки та її відмінності від настроїв, переконань, знань, оцінюючих суджень. Критерії та показники соціальної зрілості. Функції.	6

6. Індивідуальні завдання

№	Тема дисципліни	Вид завдання (реферати, дослідницькі, розрахункові роботи тощо)	Календарні строки і форма контролю
1	Зародження, еволюція та етапи становлення соціології. Напрями, школи і течії	реферати	вересень
2	Соціальна структура суспільства	реферати	вересень
3	Суспільні відносини	реферати	жовтень
4	Критерії соціальної нерівності	тести, інтелектуальні тренінги	жовтень
5	Основні терміни та поняття соціології.	кресворди, інтелектуальні тренінги	листопад
6	Соціологія культури	реферати	листопад
7	Суперечливість розвитку сучасного суспільства	реферати	листопад
8	Якісна та кількісна обробка даних у соціологічному дослідженні	реферат	листопад

7. Перелік питань на залік

1. Предмет і об'єкт сучасної соціології.
2. Функції і методи соціології.
3. Структура соціологічних знань.
4. Соціологія в системі наук.

5. Соціологія в античному світі.
6. Розвиток протосоціології в Середньовіччі та в епоху Відродження.
7. Соціологія Нового Часу.
8. Виникнення соціології як окремої науки. Концепція О. Конта.
9. Класична соціологія.
10. Соціологічна думка кінця XIX – початку XX ст.
11. Основні напрями та школи світової соціології XX ст.
12. Соціологічна думка в Київській Русі.
13. Українська соціологічна думка XVIII ст.
14. Зародження і розвиток української соціології XIX ст.
15. Основні течії в українській соціології XX ст.
16. Сутність суспільства.
17. Історичні типи суспільств.
18. Структура суспільства.
19. Теорії походження суспільств.
20. Структура соціології політики.
21. Соціологія держави.
22. Соціологія політичних рухів та партій.
23. Соціологія міжнародних політичних відносин.
24. Політична структура суспільства.
25. Соціальні дії та їх типологія.
26. Соціальна взаємодія.
27. Соціальний конфлікт та їх види.
28. Соціальна діяльність та її структура.
29. Основні види соціальної структури.
30. Поняття соціальних інститутів та їх види.
31. Функції соціальних інститутів.
32. Соціальний контроль.
33. Поняття соціальних спільностей та їх види.
34. Соціальні процеси та їх характеристика.
35. Соціальна мобільність та її види.
36. Теорія соціальної стратифікації.
37. Сутність та основні поняття соціології особистості.
38. Структура особистості.
39. Соціологічні теорії поведінки особистості.
40. Соціологічні типи особистості.
41. Соціалізація.
42. Соціальні норми та їх види.
43. Сутність та основні поняття соціології сім'ї.
44. Структура та функції сучасної сім'ї.
45. Поняття соціології освіти. Класифікація освіти.
46. Поняття етносоціології.
47. Поняття соціології праці. Праця та її особливості.
48. Структура простого процесу праці.
49. Соціально-психологічна структура праці.
50. Колектив як головний суб'єкт праці.
51. Поняття соціології міста.
52. Класифікація міст. Міські процеси. Урбанізація.
53. Поняття соціології вільного часу.
54. Сутність соціологічних досліджень.
55. Методика проведення соціологічних досліджень: різновиди, етапи, процедури.
56. Види соціологічних досліджень.

57. Зміст і програма соціологічних досліджень.
58. Вибірка в соціологічному дослідженні.
59. Опитування як основний метод збору соціологічної інформації.
60. Спостереження як метод соціологічних досліджень.
61. Метод експерименту.
62. Метод аналізу документів.
63. Соціометрія як метод соціологічних досліджень.
64. Якісні та кількісні методи соціологічних досліджень

8. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Соціології» у навчальному процесі застосовуються такі методи навчання: словесні (лекція, розповідь, бесіда); наочні (ілюстрація, демонстрація); практичні (самостійне виконання практичних завдань); пояснювально-ілюстративні (презентація); репродуктивні (короткі тестові контрольні).

9. Контроль результатів навчання

9.1. Форми та засоби поточного і підсумкового контролю

Контроль знань здобувачів освіти здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання здобувачів освіти з дисципліни є:

- індивідуальне опитування, фронтальне опитування;
- модульні контрольні роботи у формі тестування;
- презентації та вступи на семінарських заняттях.

Зміст курсу дисципліни «Соціології» поділений на 2 змістових модулі. Кожний модуль включає в себе лекції, семінарські заняття та самостійну роботу здобувачів освіти і завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу.

У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-6, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 7-13.

Після завершення відповідного змістового модуля проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**. До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу в т. ч і матеріал самостійного вивчення, відпрацювали семінарські заняття.

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за модульні контрольні роботи, які проводяться у формі тестування, та середній рейтинг відпрацювання семінарських занять.

Участь здобувачів освіти в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі, тестові завдання обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання здобувачами освіти. Здобувач освіти, який не виконав вимоги щодо самостійної роботи чи будь якого іншого виду навчальної діяльності, не допускається до складання МК і даний модуль йому не зараховується.

Семестрові бали (семестровий рейтинг) здобувач освіти отримує як середнє арифметичне балів змістових модулів з усіх тем двох змістових модулів.

Оцінка навчальної успішності здобувачів освіти здійснюється під час семестрового оцінювання у формі заліку.

9.2. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання за формами контролю

Оцінка «відмінно» виставляється студенту, який має стійкі системні, глибокі і різнобічні знання, відмінно володіє матеріалом, знає нормативну і законодавчу базу та її застосування за певних умов, дає обґрунтовані, правильні відповіді на питання, доцільно використовує

термінологію дисципліни (предмета), усвідомлює взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявляє творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявляє здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

- глибоке, теоретично обґрунтоване розкриття питання; розрахунки, зроблені без помилок, проведено повний аналіз, відображена власна позиція – оцінюються в **48-50 балів**;

- обґрунтоване розкриття питання, зроблені з незначними неточностями, які істотно не впливають на правильність відповіді – **45-47 балів**;

Оцінка «добре» виставляється студенту, який знає викладений матеріал і добре ним володіє але допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, понять, використанні нормативно-правової бази, показує стійкий рівень знань з дисципліни і та професійної діяльності. Під час виконання завдань допускає незначні помилки, але за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді, правильно або з незначними помилками відповідає на запитання, робить відповідні узагальнення і висновки.

- відповідь не дає повного розкриття питання, не проведено повний аналіз відповіді, немає власної позиції – **42-44 балів**;

- неповне розкриття питання, загалом наявні достатні знання – **38-41 балів**;

Оцінка «задовільно» виставляється студенту, який посередньо володіє матеріалом, виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, дає неправильну відповідь на окремі питання або на всі питання дає малообґрунтовані, невичерпні відповіді, знання має обмежені, несистемні, слабо орієнтується у нормативно-правових документах.

- питання розкриті фрагментарно, наявні фактологічні помилки під час викладу матеріалу – **34-37 балів**;

- відповідь неповна, наявні суттєві помилки при відповіді на запитання – **30-33 балів**;

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, дає відповіді лише на деякі питання або дає неправильні відповіді на питання, може відтворити кілька термінів, не знає термінології дисципліни і основних нормативно-правових документів, не може без допомоги викладача використати знання у подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

- відповідь має значні помилки елементарного рівня – **1-30 бали**;

- відсутність відповіді на питання – **0 балів**.

9.3. Оцінювання за формами контролю

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль (залік)	Разом, %
30	30	40	100 %

9.4. Шкала оцінювання

Відсоток правильних відповідей	Рейтинг за п'ятидесятибальною шкалою	Оцінка за п'ятибальною шкалою	Запис у заліковій книжці студента та відомості	Оцінка за дванадцятибальною шкалою
97-100	49, 50	5	відмінно	12
93-96	47, 48	5	відмінно	11
90-92	45, 46	5	відмінно	10
85-89	43, 44	4	добре	9

80-84	40, 41, 42	4	добре	8
75-79	38, 39	4	добре	7
69-74	35, 36, 37	3	задовільно	6
65-68	33, 34	3	задовільно	5
60-64	30, 31, 32	3	задовільно	4
менше 60	0-29	2	незадовільно	2

10. Методичне забезпечення

1. Копія або витяг з навчального плану.
2. Навчальна (типова) програма (за наявності);
3. Програма навчальної дисципліни;
4. Комплексна контрольна робота;
5. Інструкційно-методичні матеріали до самостійної роботи здобувачів освіти;
6. Питання до семестрових заліків (екзаменів);
7. Білети до семестрових заліків (екзаменів);
8. Плани занять;
9. Конспект лекцій з дисципліни;
10. Питання до модульного контролю;
11. Завдання до модульного контролю;
12. Методичні вказівки, рекомендації, розробки, навчальні посібники;
13. Навчально-наочні посібники, електронні посібники, презентації, навчальні фільми, відео сюжети, тощо

11. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Зомбарт, В. Соціологія: навч. посібник для вузів / В. Зомбарт. - 3-е изд., Стер. -, 2016.
2. Климаська Л. Д., Савка В. Є. Соціологія соціальних проблем : навчальний посібник/Л.Д.Климаська, В.Є.Савка. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. - 208 с.
3. Козирев М.П. Соціологія: підручник / М. П. Козирев. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 656 с.
4. Курчаба Т. Соціологія: навч.-метод. посібник / Т.Курчаба. – Л.: ПП Сорока Т.Б., 2015. – 184 с.
5. Найчук А. В. Сулятицька Т. В., Маркітантов В. Ю. Соціологія : Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 298 с.
6. Петінова О. Б. Соціологія : навчальний посібник/О.Б.Петінова. Одеса : Видавництво «Магістр», 2019.- 260 с.
7. Соціологія : навчальний посібник / О. В. Бобіна [та ін.] ; за ред. І. В. Шаповалової. – Миколаїв : НУК, 2020. – 284 с .
8. Соціологія: навчальний посібник / О.В. Горпинич, О.Ю. Клименко, Л.М. Москаленко, М.С. Труш, В.Ф. Ятченко. К.: ДУТ, 2019. 235 с.
9. Соціологія: теорії середнього рівня : навчальний посібник / за наук. ред. Ю. Ф. Пачковського [Н. В. Коваліско, Т. Д. Лапан, Н. Й. Черниш та ін.]. Київ : «Каравела», 2020.
10. Толстов І. В., Данілян В. О. Соціологія: Навч. Посібник/І.В.Толстов, В.О.Данілян. – Харків: УкрДУЗТ, 2018. – 284 с.

Додаткова

1. Гуменюк Л. Й. Соціологія : хрестоматія (від першоджерел до сучасності): навчальний посібник. У 2-х томах./Л.Й.Гуменюк.- Львів : ЛьвДУВС, 2019.
2. Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування : підручник/В.Паніотто, Н.Харченко. Київ : Вид. дім. «Київсько-Могилянська академія», 2017.
3. Спеціальні та галузеві соціології : навч. посіб. / Л. Д. Климанська та ін. / за заг. ред. В. М. Пічі. Львів : «Новий Світ-2000», 2022. 422 с.

Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека НУБІП України. URL: <https://nubip.edu.ua/structure/library>.
2. Електронні та друковані видання бібліотеки ім. Вернадського www.nbu.gov.ua
3. Національний університет біоресурсів і природокористування. Офіційний сайт. URL: <https://nubip.edu.ua/>
4. <http://www.osvita.org.ua/iresource/?cmd=cat&num=4&ctg=59>
5. Українські підручники онлайн: Соціологія [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/sotsiologiya/>
6. Черниш Наталія. Соціологія: курс лекції [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.sociology-lnu.org.ua/resursy.files/Chernysh_Soc_04.pdf
7. www.journal@socnet.kiev.ua (Домашня сторінка часопису «Соціологія: Теорія, методи, маркетинг»).